

ку кружлівку саме під впливом Є. Олесницького. Завдяки його зусиллям 1907 р. в Стрию створено Крайовий молочарсько-господарський союз, який своїм завданням визначив організацію товариств і молочарень, їх технічне оснащення, пошук ринків збуту для продукції молочарських кооперативів.

Є. Олесницький став одним із організаторів Просвітньо-економічного конгресу у Львові (1—2 лютого 1909 р.), Першої хліборобської виставки в Галичині (в Стрию 19—28 вересня 1909 р.), Надзвичайних зборів Крайового господарського товариства „Сільський господар“ (у Стрию 23 жовтня 1909 р.). Останні заслухали його доповідь „Задачі нашої краюї хліборобської організації“, схвалили новий статут та обрали його головою товариства.

1912 р. Є. Олесницький разом з однодумцями створив Спільку збуту збіжжя та Крайовий союз для хову і збуту худоби, який до Першої світової війни відігравав роль регулятора цін на худобу і, таким чином, захищав українське селянство Галичини від остаточного розорення. Крім того, Є. Олесницький співпрацював з керівництвом таких українських господарських установ, як Крайовий ревізійний союз, „Дністер“ та Земельний гіпотечний банк.

Дбаючи про піднесення культурно-освітнього рівня народу, Є. Олесницький, як свідчать його „Спогади“, активно займався видавничою діяльністю. У 1889—1893 рр. він разом із К. Паньківським і В. Масляком видавав часопис „Зеркало“, разом із І. Франком та В. Нагірним організував видання творів В. Навроцького. 1884 р. власним коштом заснував видавництво „Русько-українська бібліотека“, в якому друкував твори І. Нечуя-Левицького, В. Барвінського, О. Стороженка, Ю. Шнайдер, І. Франка, О. Кониського, А. Свидницького, Г. Цеглинського, С. Руданського. У 1889 р. разом із К. Левицьким і А. Горбачевським започаткував видання першої в Галичині української правничої газети „Правничий часопис“. У плани діяча входила підготовка спільно з С. Томашівським, С. Рудницьким

і М. Лозинським наукового видання „Про український народ“ для пропагування української справи в Європі.

Є. Олесницький увійшов в історію української культури і як визначний театральний діяч, який пропагував не тільки зразки світової й української класики, а й твори галицьких і буковинських авторів (С. Воробкевича, Г. Цеглинського, К. Устияновича, О. Огоновського, О. Барвінського). Щоб опера М. Лисенка „Різдвяна ніч“ була поставлена у Львівському театрі, ще з 1888 р. листувався з композитором. На кошти, зібрані Крайовим комітетом будівництва українського театру у Львові, який Є. Олесницький очолював спільно з К. Левицьким і В. Шухевичем, у 1914—1916 рр. споруджено будинок Музичного інституту ім. М. Лисенка, на сцені якого згодом відбувалися українські театральні вистави.

Діяльність Є. Олесницького не обмежувалася лише Стрийщиною та Галичиною. Поряд з подорожами країнами Західної Європи він неодноразово відвідував Наддніпрянську Україну (у 1894, 1899, 1904, 1912, 1913 рр.), де встановив контакти з місцевими діячами, співпрацював у часописі „Українская жизнь“, організував в Галичині 500 передплатників на підтримку часопису „Київська рада“.

У „Сторінках з мого життя“ представлено цікавий і насичений образ українського буття в Галичині в другій половині XIX ст. На жаль, Є. Олесницький, який брав участь у розв'язанні найактуальніших проблем галицьких українців, довів свої спогади лише до 1897 р.— часу, коли його політична кар'єра набула зрілого характеру. І. Витанович у доповіді на вечорі товариства „Сільський господар“ (27 жовтня 1937 р.), присвяченому 20-тим роковинам від смерті політика, назвав його одним з найбільших провідників національного життя, найвидатнішим організатором українського села, порівнюючи з Мойсеєм, який „помер перед обіцяною землею, до якої провадив громаду“.

Степан ГЕЛЕЙ

Леонід Рудницький. Світовий код українського письменства. Вибрані літературознавчі статті й дослідження.— Івано-Франківськ, 2010.— 334 с.

„Нічого не може бути кращого, як заглиблюватися у тексти визначних письменників, відкривати для себе нових авторів і втішатися їхніми творами“,— ці слова українського літературознавця із США, академіка НАН України, почесного доктора (honoris causa) кількох українських університетів, професора Леоніда Рудницького можна вважати своєрідним ключем до його успішних розкодувань творів української та світової літератури. В центрі наукових досягнень українського письменства для Л. Рудницького завжди був Іван Франко та його доба, з якої дослідник мовби етимологічно, сходженням вгору, наближаючись до наших часів через творчість Василя Стефаника, Володимира Винниченка, піднімався до новітніших з'яв у літературі, зокрема, до творчості Дмитра Чижевського, Юрія Клена, Остапа Тарнавського, Святослава Гординського, Василя Стуса, Дмитра Павличка, Івана Драча та багатьох інших.

Маршрут наукових зацікавлень в європейській літературі до Генріха фон Кляйста, Ф. Грільпарцера, Г. Гейне, Й. В. Гете і Р. М. Рільке, до давнього німецького епосу та явищ романтизму Л. Руд-

ницькому так само проклав Іван Франко. Цього, зрозуміло, вимагала багатолітня праця над фундаментальною монографією „Іван Франко і німецька література“. До речі, франкознавчі студії Л. Рудницького дають підстави йменувати його одним з найавторитетніших дослідників творчості великого Каменяра. Але шановний професор, будучи максималістом у самооцінках без вдаваної скромності, каже: „Я тільки аматор у франкознавстві, а Франко — це високий духовний космос. Я маленький у ньому. Справжні франкознавці мають ще тільки зрости“. Та не випадково саме дослідницькі праці Л. Рудницького в царині франкознавства високо поцінувала Україна: за них ще 1993 р. йому надано Премію імені Івана Франка.

У рецензованій книжці, до якої увійшли вибрані статті й дослідження Л. Рудницького, франкознавчій проблематиці відведено окремий розділ, який утворюють сім ґрунтовних компаративістичних студій про творчість Івана Франка. Особливо актуальним для сьогоденного читача є погляд ученого на інтерпретацію образу Галичини часів австро-угорського панування у Фран-

кових німецькомовних творах. Л. Рудницький дійшов висновку, що цей образ є „ідентичним до іміджу Галичини“ в українськомовних творах Івана Франка. Різниця, на думку дослідника, полягає лише в тому, що „по-німецьки Франко говорить як політичний та громадський діяч“, кандидат до австрійського сейму, тоді, як по-українськи він промовляє як поет і патріот та переймається горем Галичини, висловлюючись „високо поетичним способом“. Такими висловленнями, за спостереженнями вченого, часто була ідка сатира українських псевдопатріотів, що наввипередки продавалися віденським можновладцям: „Ми австрійські патріоти, — // Ми для Австрії готові // Не за гроші власть віддати, // Якби було треба крови“. Ця сатира наче адресована нинішнім поколінням: „[...] нові дні принесли нам // Добродійні інституції; // Автономію, податки, // Податкові екзаменації, // Банки, лихву, ліцитації, // Повінь, голод, горе всюди... // Але що нам тим журиться? // Русь тверда все перебуде“. Цитовані фрагменти Франкового твору свідчать про вміння Л. Рудницького добирати для аналізу речі не проминальні, такі, що мають перегук у різних часах нашої історії. При цьому, як зауважує професор Степан Хороб, Л. Рудницький „завжди [...] варює своє настійливе прагнення „бачити українське у світовому“ і „європейське в українському“, вловити кризь товщу століть цей взаєморух“. Такий „взаєморух на нашому національно-культурному ґрунті активно появлявся ще далекої давнини“ (С. 317), тому Л. Рудницький у своїх наукових студіях віддає перевагу методології порівняльно-типологічних та контактано-генетичних, а також транслатологічних зв'язків української і зарубіжної літератур. Оцінку, яку дав праця С. Хороб, доводиться тільки підтверджувати, бо дослідження Л. Рудницького за всієї своєї тематичної розлогості й справді ніколи не позбавлені глибокого синтезу в осягненні найрізноманітнішого історико-літературного (документального, архівного, есеїстичного, художнього) фактажу, що потрапляє під око дослідника.

А під оком Л. Рудницького як дослідника завжди була і досі є рідна українська література в контексті літератур світових. Йому, „вирваному із корінням із національного ґрунту“, доводилось на рівні філологічних студій вивчати різні європейські літератури. Отож він сам для себе відкрив, а не засвоїв як готову істину, що література — „живий організм, який родиться, живе, росте, а інколи, залежно від історичних обставин, завмирає, а то й вмирає“. Для глибшого сприйняття такого

організму, яким є українська література, вважає Л. Рудницький, — „потрібно устійнити головні аспекти його буття“, себто збагнути і знайти відповідь на такі питання: „1) де живе цей організм і яке його довкілля?; 2) що він робить?; 3) як він виглядає ззовні?; 4) який він є всередині?“

Ці чотири суттєві прикмети української літератури дають змогу говорити вченому про її геополітичну роль між двома світами (між Сходом і Заходом), про своєрідну функціональну місію художнього слова, себто місію націоідеологічну, суспільну, про функцію естетичну в найрозмаїтějšíх її параметрах та про духову навантаженість українського художнього слова (мається на увазі його релігійне наповнення).

Інший розділ рецензованої книги становлять різноаспектні праці Л. Рудницького з історії літератури та культури. Узагальнюючи їх, чи простежуючи стилістику їхньої наукової мови, слід сказати, що вони завжди сповнені теоретичної підоснови, філософської та естетичної матерій. Літературно-мистецькі „діалоги“ вченого між Василем Стусом і Гете й Рільке, між Дмитром Чижевським і Томасом Манном, між Юрієм Кленом і Робертом Льюїсом чи „сюжети“ типологічних зв'язків творів української класики, зокрема художніх речей Івана Франка, Василя Стефаника, Остапа Тарнавського та європейською літературою — це ґрунтовне професійне проявлення літературознавчого мислення без затеоретизованих псевдоестетичних натяжок.

Два розділи книги, хоч і тематично розмежовані між собою, але доповнюють один одного. Вони і справді утворюють органічну єдність студій, хоч і написаних у різний час. „Академізує“ книжку її окремий бібліографічний розділ праць вченого, а також іменний покажчик. На мою думку, кожен, хто прочитає „Світовий код...“, переконається, що книжка Л. Рудницького написана з любові до рідного слова. Втім, він і сам каже: „Любов до української літератури посилити у мені шістдесятники. Поява цієї плеяди українських підсоветських художників слова була для мене — і взагалі, думаю, для генерації молодших і старших шанувальників нашої літератури — поштовхом до відновлення віри в українське письменство, яке було цілковито виснажене т. зв. методом „соціалістичного реалізму“. Мене особисто вона відсвіжила як аматора (у первісному значенні цього слова — себто любителя) української літератури. Через шістдесятників я знову почав зачитуватися поетами „Розстріляного Відродження“, заново відкриваючи для себе Тичину, Сосюру і, звісно, неокласиків“ (С. 11).

Тарас САЛИГА

Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / Укладачі М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська; за ред. М. Д. Гінзбурга; 2-ге вид., випр. і доп.— К.: „Фірма „ІНКОС“, Центр навчальної літератури, 2007.— 672 с.

Рецензована книжка є вдалою спробою науковців технічних спеціальностей створити практичний довідник з української ділової і наукової мови для

широкого кола користувачів — насамперед тим, хто прагне не лише опанувати мову, а й удосконалити її, пізнаючи особливості слововжит-